

LES DONES I INTERNET (I LA SÍNDROME DE L'ACOMPANYANT)

WOMEN AND THE INTERNET (AND THE SYNDROME OF THE ESCORT)

Assumpció Maresma
Partal, Maresma i Associats

RESUM

L'autora d'aquest escrit explica la seva experiència quan va ser directora del setmanari *El Temps*. Reflexiona particularment sobre la seva vida i explica com ha estat víctima d'un masclisme implícit que l'ha relegada al "càrrec" de companya sentimental tot i ser actualment la més gran accionista de la seva empresa. Maresma encoratja les dones a reclamar i exigir el reconeixement social que les pertoca. De més a més, reflexiona sobre la importància de la internet per a les dones. Si en un primer moment es creia que la internet permetria fer un gir important pel que fa a la visió masclista de les dones, ara s'ha demostrat que aquesta via de comunicació també conserva la imatge tradicional dels gèneres. Tot i això, en certs casos, la internet esdevé una eina de llibertat. De fet, Maresma reivindica els blocs com a espais on les dones poden expressar-se amb més llibertat.

Paraules clau: Mitjans de comunicació, periodisme de dones, gènere, feminisme, internet.

ABSTRACT

This article describes Maresma's experience as the chief editor of the weekly magazine *El Temps*. Maresma reflects on her life and explains how she has been the victim of an implicit machismo that has relegated her to the "position" of sentimental partner of the owner of the well-known online newspaper Vilaweb, though she is currently Vilaweb's largest shareholder. Maresma encourages women to reclaim and demand social recognition. This article also assesses the importance of the Internet for women. If at one time we believed the Internet would enabled us to upset the masculine vision of women, now the Internet helps preserve the traditional vision of the genders. However, in some instances the Internet has also become a tool for freedom. It is in this latter sense that Maresma advocates blogs as a space where women can express themselves with greater freedom.

Key words: Media, women's journalism, gender, feminism, Internet.

SUMARI:

–Les autolimitacions de les dones periodistes. –La difícil acceptació social de les dones en llocs de responsabilitat. – Les subtileeses dels entrebancs. – La necessària visibilitat de les dones. – Les dones i la internet.

L'any 1992 l'Oriol Castanys em va oferir de substituir-lo i de ser directora d'*El Temps*. Doncs bé, la primera cosa que li vaig dir va ser: "L'Eliseu –Eliseu Climent, l'editor de la publicació– no ho voldrà. No veus que sóc una dona!" Però l'editor no solament ho volia, ans m'hi va encoratjar. Amb això, vaig ser directora d'un setmanari que tenia la seu a València, als trenta-sis anys, amb una filla de dos anys i amb el domicili familiar a Barcelona.

Amb els anys sovint m'he interrogat per què vaig tenir aquella reacció, tan taxativa, de pensar que no era possible. Sembla que tenia inculcat, ben endins, que, a les dones, no ens deixaven manar mai del tot. En canvi, si mirava el meu currículum, aquesta idea no s'hi adeia, perquè sempre havia ocupat llocs de responsabilitat amb molta facilitat. Al Departament de Cultura vaig ser ben aviat cap de premsa, al Festival de Cinema de Barcelona en Jordi Balló em va convertir en la seva mà dreta. A banda de cap de premsa, vaig tenir moltes responsabilitats més, com la de directora de la revista *Acció* de l'Oficina Catalana de Cinema. En la meua trajectòria no hi havia res que em pogués portar a concebre aquella idea. Els orígens d'aquell pensament, els havia de cercar en la influència de l'àvia Elisa que, quan jo era petita, renegava cada vegada que naixia una dona a la família. Si naixia una nena, feia mala cara i deia: "Una altra que ha vingut al món a patir." Si naixia un noi, tot eren alegries: ja teníem rei de la casa. No us penséssiu pas que era un monstre: el seu pare i el seu sogre li havien demostrat que el món en aquell moment era així. Potser sí que aquella reacció meua tan primària l'havia d'anar a cercar a les empremtes del passat, en aquella àvia valenta, amb les mans plenes de penellons, que manava més que mil dimonis, però ben convençuda que ser dona era una maledicció.

Però no, la meua poca fe en el marge de maniobra que donaven els homes a les dones tenia l'origen en la realitat més immediata de la societat catalana dels anys vuitanta. Malgrat la fascinació que sempre havia exercit en mi l'editora del *Washington Post*, Katherine Graham, no havia vist mai en el meu entorn cap dona manant en cap empresa periodística. Per sort, en aquests quinze anys, les coses aquí, a Castelló, a València, a Barcelona, han canviat molt.

Malgrat el palpable canvi social del paper de les dones en el periodisme del país, és en aquests darrers anys que he entès que aquella reacció espontània del ‘no ho voldran’ –i vull subratllar que en cap cas no vaig pensar: ‘No podré’–, no era pas tan equivocada. Fer de periodista em va ser relativament fàcil; manar, fins i tot també, però l’acceptació social d’aquest fet ha estat, és, la cosa més difícil. Ho explicaré perquè em sembla important.

L’any 1995 vaig fundar Partal, Maresma i Associats amb en Vicent Partal, empresa de la qual sóc accionista majoritària i en la qual he fet d’editora des del primer moment. Vaig decidir que deixaria d’escriure durant una temporada –sobretot de fer entrevistes, el gènere que més he practicat– perquè entenia que, si volíem tirar el projecte endavant, calia fer una empresa seriosa i competitiva. Jo coneixia més el món de l’empresa gràcies a haver seguit de prop la trajectòria del meu pare i del meu avi, i sabia que, això de tirar endavant el projecte de VilaWeb, únicament es podia fer si érem molt rigorosos i eficaços com a empresaris. Si us hi fixeu, he dit que deixaria d’escriure, no pas que deixaria el periodisme, perquè la meva feina sempre s’ha inspirat en el model anglosaxó de l’editor que dirigeix l’empresa i, bo i confiant plenament en el director, vetllar per la línia editorial, que en el nostre cas és: periodisme i més periodisme. Doncs, ves per on, és en aquesta feina tan fascinant, en què realment he exercit amb més marge de maniobra el poder, prenent decisions estratègiques, àdhuc pel país, que he viscut més a la intempèrie el fet de ser dona. No he tingut dificultats ni amb l’equip, ni amb el soci, ni amb la feina. M’ha passat allò que anomeno, la “síndrome de l’acompanyant”, que és ser víctima d’una mena de masclisme social en el qual se’t nega el reconeixement de la feina que fas. I que també té a veure amb el fet de compartir la vida –ser parella, tenir fills... – amb el teu soci. Si treballes amb la teva parella i aquesta té un cert relleu públic, ja has begut oli. Ets l’acompanyant. El president de la Generalitat, el conseller de torn, el director general de l’empresa tal, el director general de l’empresa tal altra..., et conviden sempre amb aquell afegit escrit a mà, que el fa encara més anacrònic, “i l’acompanyant”. Convidar, rai, pensareu, i tindreu raó, però en canvi és la manera més gràfica d’explicar que hi ha un masclisme implícit en determinats comportaments socials que exclou les dones de l’imaginari del poder. Si hi ha un home a prop, la tendència és de pensar que els mèrits són d’ell. Tu ets un apèndix, un complement, una companyant.

Potser tot plegat us semblarà una història de lamentacions. Em rellegeixo el text i penso que potser valdria més d’estripar-lo, que no s’entendrà i que encara servirà per fer-ne escarni. Sé que corro aquest risc, però continuo teclejant. Hem d’escriure la història de les dones i l’hem de fer a partir de nosaltres perquè les dones més joves tinguin referents. Cal que sàpiguen que l’entrebanc es pot presentar de la manera més subtil, com m’ha passat a mi, i que cal agafar embranzida i esforçar-se per esquivar-lo. Què n’he après, de tot plegat?

Que cal perdre el costum de restar en un segon pla, perquè ets discreta, que és necessari reivindicar-te, que cal deixar clara la feina que fas, que no t'has de deixar dur per la falsa comoditat d'evitar el soroll públic. I que tot això que sembla que forma part de l'àmbit privat no són sinó aspectes de rols socials que hem de transformar.

No n'hi ha prou de fer la feina, ha de ser clar que la fem. Si no és així, la manca de presència pública fa que no siguem un mirall prou nítid per a les altres dones. Vaja, que no n'hi ha prou, de manar, sinó que en aquest cas, com en tots, també ho ha de semblar.

Després d'explicar-vos aquest itinerari personal, m'agradaria de parlar-vos també del desafiament ineludible que tenim les directives dels mitjans de comunicació: provar d'exercir cada dia la responsabilitat amb ulls de dona. No deixar que els vicis socials se'ns mengin. Les dones que som al capdavant de les empreses periodístiques hem de fer mans i mànigues perquè els mitjans de comunicació representin la realitat de la dona en tota la complexitat i que la dona deixi de ser invisible. No és feina fàcil. També manquen models i referents. Hem d'esforçar-nos a fer-los visibles.

Tot això té poc a veure amb allò que la Laia Climent m'havia demanat: parlar de les dones i internet. Intentaré ser directa en el meu missatge. Si fins ara he volgut explicar com en el món de l'empresa el masclisme social s'exerceix sense complexos, també voldria subratllar que, a les dones, aquests primers anys d'internet, les facilitats que la xarxa ha aportat no han estat tan alliberadores com podia semblar teòricament. No donaré dades: no en tinc del nostre país, i no em ve de gust de parlar de les de l'estat espanyol o l'estat francès. Ens acostumem massa a llegir estadístiques que no ens retraten gaire bé. Però és fàcil saber que la presència de les dones a internet, i l'ús que en fan, no va com hauria d'anar. Si podem dir amb satisfacció que internet ha afavorit el català perquè la nostra llengua hi té cotes de normalitat que li manquen en uns altres àmbits, en el cas de les dones internet no és, per ara, una experiència d'èxit en la població adulta, si més no, des del meu punt de vista. Encara que siguin moltes les dones que fan servir internet a la feina, al nostre país l'ús privat d'internet és –amb l'excepció del correu electrònic– molt més baix que no en alguns altres països europeus. Per què passa això? No crec que sigui per manca d'alfabetització digital, sinó per manca de continguts interessants per a les dones.

En aquest domini, allò que, a mi, em sembla més notable d'aquests últims anys és l'aparició dels blocs i el fet que, lentament, les dones vagin prenent posicions en aquest espai ocupat pels homes. Són moltes les veus que comencen a sortir des dels blocs, en una línia transversal entre generacions que fa d'eix vertebrador de l'univers femení. A mi, m'agrada presentar, en aquest context, dos blocs modèlics que defineixen el fenomen –i no són pas únics. Són paradigmes d'un moviment emergent que no trigarà a ser l'eina que transformarà

la relació de les dones amb internet. N'és un el bloc "Registres Particulars" escrit amb el pseudònim suggeridor "Oportunitats" per una noia que diu que té una certa edat, però que no deu passar de la trentena. L'altre, "Coc Ràpid", escrit per Carme Laura Gil, ex-consellera de la Generalitat de Catalunya, que sembla que ha trobat un espai fet a mida en aquest bloc. Aquests dos blocs, i tots els altres que hi ha a la xarxa, donen forma a l'imaginari femení des de la crònica de la quotidianitat. I ho fan des de la intel·ligència, amb una escriptura meravellosa –enveja de molts professionals– que no renuncia mai a parlar d'allò que els interessa: sigui un record d'infantesa, un comentari polític, una història amb gat, un greuge contra els mitjans de comunicació. La teranyina que fan aquests blocs serà el veritable motor que transformarà internet i l'ús que en faran les dones. Serà ràpid i consistent. Us animeu a obrir un bloc?